

RIKTIG RESTAURERING DRØBAK

MAIHAUGEN

Norsk handverksutvikling-NHU

Cambridge, UK, 10 oktober 2010

Til deltagere i håndverkerkurset

Riktig Restaurering Drøbak

Referat fra WS 10, Blikkenslagerarbeid

Sted: Bård Blikk as og VBLs hovedkontor, Oslo

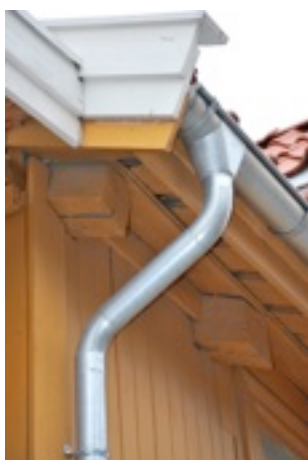
Tid: 9 Juni 2010, 16.30-21.45.

Denne workshopen ble lagt inn som et kveldskurs. Vi var invitert av leder i Ventilasjon og Blikkenslagernes Landsforening – VBL, Per Sannes, og besøkte blikkenslagerverkstedet Bård Blikk A/S i Oslo. Et moderne fint verksted, og et firma med lange håndverkstradisjoner.

Verkstedet var ikke bemannet, så vi fikk dessverre ikke sett på noe produksjon. Det ble servert varm mat og drikke til våre håndverkere. Foredraget Per Sannes skulle vise oss ble dessverre avlyst da serveren på VBL-Hovedkontoret ikke virket. For sikkerhetsskyld kjørte vi til hovedkontoret, men det ble ikke funnet noen løsning. Teknikken sviktet oss!

Nedløp, Niels Carlsens gate 41

Handelshuset, Torggaten

Carlsebakken 3

Lehmannhuset, Storgata

Isteden fortalte Per Sannes mye om fagets historie og utvikling, samt om materialer og produksjon fra håndarbeid til maskinarbeid. Det ble mange spørsmål og svar på daglige problemer håndverkerne har i sitt daglige arbeid.

Forskjellen på smedfag og blikkenslagerfaget er i hovedsak at blikkenslagerne arbeider i tynne materialer, maks 1 millimeter. Fra 1200-tallet antar man at kjeler og en del bruksgjenstander ble laget av blikkenslagerne. Senere også produksjon av rustninger. Ordentlig organisering av faget ser man ikke før på 17-1800-tallet.

Store forandringer skjedde omkring 1850, med den industrielle revolusjonen. Plutselig ble det mulig å produsere valsede plater i forskjellige materialer. De vanligste materialene har vært sink, kobber, bly og galvanisert jern. I østlandsområdet v/ Drøbak har blikkenslagerfaget utført utvendige arbeider som: takrenner, nedløp, skott- og kilrenner, pipebeslag, skivetekking og snøfangere. Innvendige arbeider har stort sett vært: ovnsrør, ovnsplater, hetter og luftkanaler. I større byer har helteking av tak og spir vært vanlig. Etter hvert ble ventilasjonsarbeider også en stor del av faget for mange firmaer. I Drøbak hadde vi fabrikken Brødrene Krång. I de siste 50 årene har blikkenslagerfaget endret seg mye. Fra å være mye håndarbeid, hvor verkstedene om vinteren laget renner, nedløp og rennekroker, blir mesteparten nå levert ferdig fra fabrikk.

Materialene har også endret seg mye. Fra en tid hvor de fleste hus fikk renner av sink eller galvanisert jern (noen ganger kobber), kom tider med fabrikklagde, plastbelagte galvaniserte stålrenner og renner i aluminium. Plastrenner for egen montering kom også. Plastbelagte renner har etter hvert fått hard konkurranse fra brennlakkert materiale. I dagens byggebransje, med moderne arkitektur, ser vi også økende bruk av heldekkende plater, som skive- eller båndteking, på tak og vegger.

Det er store utfordringer i bruken av metall i store flater og lange lengder. Vi vet at metaller beveger seg i varierende temperatur, og at forskjellige materialer utvider seg forskjellig. I tillegg kan man få problemer med galvanisk spenning mellom forskjellige materialer, som forårsaker korrosjon. Kunnskap om materialenes egenskaper er svært viktig for å unngå skader. Leverandørene har egne detaljblader. Dette er viktig å merke seg.

Carlsebakken 3

Handelshuset

Carlsebakken 3

Ringeplan 2

Drosjebu, trafokiosk, v/ Drøbak torg.

Ringeplan 2

Gamle hus fra før 1850 hadde ikke renner. Vindskien gikk da så langt at den dekket utstikket på taksteinen. Vi kan derfor se på gamle hus med renner, at halve endebunnen på rennen synes. Etter at takrennene ble vanlig føres vindskien litt forbi rennen, slik at endebunnen ikke synes.

Ved arbeider på fredede og verneverdige bygninger vil man ofte bli pålagt å utføre arbeidet som en kopi av det gamle, hvis det må erstattes. Da er det gamle teknikker og gammelt verktøy som må til og jobben utføres av fagfolk.

Tilstede: Fra Akershus Fylkeskommune kom Kristin Jahnsen og Ingeborg Hvidsten. Fra Riksantikvaren kom Sjur Mehlum. Håndverkerne som stilte opp var: Are Smedsrud, Sindre Sandberg, Jostein Ellefsen, Ivar Olsen, Freddy Sørensen og Pål Svendsen.

Per-Willy Færgestad
Prosjektleder RRD

Drøbaks Hospital, Niels Carlsens gate.